

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2020. gada 3. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju tiesību aizsardzība – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Hipotekārā aizdevuma līgums – Mainīga procentu likme – Atsauces indekss, kas balstīts uz krājbanku hipotekārajiem aizdevumiem – Indekss, kas izriet no normatīvas vai administratīvas tiesību normas – Pārdevēja vai piegādātāja īstenota vienpusēja šāda noteikuma iekļaušana – Valsts tiesas veikta pārskatāmības prasības ievērošanas pārbaude – Noteikuma negodīgā rakstura konstatācijas sekas

Lietā C-125/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 38, Spānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 16. februārī un kas Tiesā reģistrēts tajā pašā dienā, tiesvedībā

Marc Gómez del Moral Guasch

pret

Bankia SA,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], palātu priekšsēdētāji Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], J. Regans [*E. Regan*], M. Safjans [*M. Safjan*] un S. Rodins [*S. Rodin*] (referents), tiesneši L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], D. Švābi [*D. Šváby*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un K. Likurgs [*C. Lycourgos*],

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretāre: L. Karasko Marko [*L. Carrasco Marco*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 25. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *M. Gómez del Moral Guasch* vārdā – *J. M. Erausquin Vázquez, A. Benavente Antolín, M. Ortiz Pérez* un *S. Moreno de Lamo, abogados,*
- *Bankia SA* vārdā – *R. Fernández-Aceytuno Sáenz de Santamaría, F. Manzanedo González, M. Muñoz García-Liñán, V. Rodríguez de Vera Casado, L. Briones Bori* un *A. Fernández García, abogados,*

* Tiesvedības valoda – spāņu.

- Spānijas valdības vārdā – *M. J. García-Valdecasas Dorrego* un *J. Rodríguez de la Rúa Puig*, pārstāvji,
 - Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *S. Brandon*, pārstāvis, kam palīdz *A. Howard*, *barrister*,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *N. Ruiz García* un *J. Baquero Cruz*, kā arī *C. Valero*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2019. gada 10. septembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvu 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.), it īpaši šīs direktīvas 1. panta 2. punktu, 4. panta 2. punktu, 6. panta 1. punktu, 7. panta 1. punktu un 8. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp *Marc Gómez del Moral Guasch* un *Bankia SA* par noteikumu, kas attiecas uz mainīgu aizdevuma lietošanas atlīdzības procentu likmi un kas ir ietverts starp abām šīm pusēm noslēgtajā hipotekārā aizdevuma līgumā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 divdesmit ceturtajā apsvērumā ir noteikts, ka “dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos”.
- 4 Šīs direktīvas 1. panta 2. punktā ir noteikts:
“Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai [Eiropas Savienība], īpaši transporta jomā.”
- 5 Minētās direktīvas 4. pantā ir noteikts:
“1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.
2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī [uz] cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.”
- 6 Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 5. pantu:
“Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Ja rodas šaubas par kāda noteikuma nozīmi, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam. [...]”

7 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un, ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

8 Saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punktu:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

9 Minētās direktīvas 8. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis var ieviest vai saglabāt stingrākus Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu augstāku patērētāja aizsardzības līmeni.”

10 Direktīvas 93/13 pielikums, kurā ir ietverts indikatīvs tādu noteikumu saraksts, kas var tikt atzīti par negodīgiem, ir formulēts šādi:

“1. Noteikumi, kuru mērķis vai sekas ir šādas:

[..]

- l) paredzēt, ka preču cenu nosaka piegādes brīdī, vai ļaut preču pārdevējam vai pakalpojumu piegādātājam paaugstināt savu cenu, abos gadījumos nedodot patērētājam attiecīgas tiesības anulēt līgumu, ja galīgā cena ir pārāk augsta salīdzinājumā ar cenu, par kuru bija vienošanās līguma slēgšanas brīdī;

[..]

2. Šā pielikuma 1. punkta g), j) un l) apakšpunkta darbības joma

[..]

c) Šā pielikuma 1. punkta g), j) un l) apakšpunktu nepiemēro:

- darījumiem ar vērtspapīriem, finanšu instrumentiem un citiem produktiem vai pakalpojumiem, ja cena ir saistīta ar izmaiņām kotēšanā biržā vai biržas indeksā, vai kursu kapitāla tirgū, ko pārdevējs vai piegādātājs nekontrolē;

[..]

d) Šā pielikuma 1. punkta l) apakšpunkts neskar līguma punktus par cenu indeksāciju, ja tā ir likumīga, ar nosacījumu, ka ir skaidri aprakstīts veids, kādā cenas mainās.”

Spānijas tiesības

11 *Código Civil* (Civill kodekss) 1303. pantā ir noteikts:

“Ja saistība tiek atzīta par spēkā neesošu, līgumslēdzējas puses viena otrai atdod lietas, kas ir bijušas līguma priekšmets, ar to augļiem un cenu kopā ar procentiem, neskarot nākamajos pantos noteikto.”

- 12 1994. gada 5. maija *Orden del Ministerio de la Presidencia, sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecarios* (Premjerministra kancelejas rīkojums par hipotekāro aizdevumu finanšu nosacījumu pārredzamību) (1994. gada 11. maija *BOE* Nr. 112, 14444. lpp.), kas grozīts ar Ministrijas 1995. gada 27. oktobra rīkojumu (1995. gada 1. novembra *BOE* Nr. 261, 31794. lpp.) (turpmāk tekstā – “1994. gada 5. maija rīkojums”), otrajā papildu noteikumā bija noteikts:

“Spānijas Banka, pamatojoties uz [*Dirección General del Tesoro y Política Financiera* (Valsts kases un finanšu politikas ģenerāldirektorāts, Spānija)] ziņojumu, ar apkārtrakstu nosaka visus oficiālos indeksus vai atsauces likmes, ko 1.1. pantā minētās struktūras var piemērot hipotekārajiem aizdevumiem ar mainīgu procentu likmi, un regulāri publicē to vērtību.”

- 13 2007. gada 16. novembra *Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias* (Karaļa likumdošanas dekrēts 1/2007 par Vispārējā likuma par patērētāju un lietotāju aizsardzību un citu papildu tiesību aktu pārskatīšanu) (2007. gada 30. novembra *BOE* Nr. 287, 49181. lpp.; turpmāk tekstā – “Karaļa likumdošanas dekrēts 1/2007”) 8. pantā “Patērētāju un lietotāju pamattiesības” ir noteikts:

“Patērētājiem un lietotājiem ir šādas pamattiesības:

[..]

- b) Leģitīmo ekonomisko un sociālo interešu aizsardzība, it īpaši pret negodīgu komercpraksi un negodīgu noteikumu iekļaušanu līgumos.

[..]”

- 14 Karaļa likumdošanas dekrēta 1/2007 60. pantā “Informācija, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas” ir paredzēts:

“1. Pirms patērētājs vai lietotājs noslēdz līgumu vai pieņem līdzīga veida piedāvājumu, pārdevējs vai piegādātājs tam skaidrā un saprotamā veidā sniedz atbilstošu, pareizu un pietiekamu informāciju par galvenajām līguma īpatnībām, it īpaši par tā juridiskajiem un ekonomiskajiem nosacījumiem, ja vien šī informācija jau skaidri neizriet no konteksta.

[..]”

- 15 Saskaņā ar Karaļa likumdošanas dekrēta 1/2007 80. pantu “Prasības attiecībā uz noteikumiem, par kuriem nav notikušas atsevišķas apspriešanās”:

“1. Ar patērētājiem un lietotājiem noslēgtos līgumos, kuros ir ietverti noteikumi, par kuriem nav notikušas atsevišķas apspriešanās, tostarp līgumos, kurus ir noslēgusi valsts administrācija un tās padotībā esošas iestādes un uzņēmumi, šiem noteikumiem ir jāatbilst šādām prasībām:

[..]

- c) labticība un atbilstošs līdzsvars starp pušu pienākumiem, katrā ziņā izslēdzot negodīgu noteikumu izmantošanu.

[..]”

16 Karaļa likumdošanas dekrēta 1/2007 82. pantā “Negodīgu noteikumu jēdziens” ir noteikts:

“1. Par negodīgiem ir uzskatāmi visi atsevišķi neapspriesti noteikumi un visas darbības, kurām nav dota tieša piekrišana, kas pretēji labticīguma prasībai rada būtisku nelīdzsvarotību līgumā noteiktajās pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam un lietotājam.

[..]”

17 2011. gada 28. oktobra *Orden EHA/2899/2011 de transparencia y protección del cliente de servicios bancarios* (Ministrijas rīkojums EHA/2899/2011 par bankas pakalpojumu pārskatāmību un to saņēmēju aizsardzību) (2011. gada 29. oktobra *BOE* Nr. 261, 113242. lpp.) 27. panta “Oficiālās procentu likmes” 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts:

“1. Lai kredītiestādes piemērotu oficiālās procentu likmes saskaņā ar šajā ministrijas rīkojumā paredzētajiem nosacījumiem, ik mēnesi tiks publicētas šādas oficiālās procentu likmes:

a) Kredītiestāžu Spānijā piešķirto hipotekāro aizdevumu uz vairāk nekā trīs gadiem, kas paredzēti mājokļa iegādei brīvajā tirgū, vidējā likme”.

18 2013. gada 27. septembra *Ley 14/2013 de apoyo a los emprendedores y su internacionalización* (Likums 14/2013 par atbalstu uzņēmējiem un to darbības paplašināšanu starptautiskā mērogā) (2013. gada 28. septembra *BOE* Nr. 233, 78787. lpp.) piecpadsmitajā papildu noteikumā ir paredzēts, ka šī noteikuma 1. punktā minētās atceltās likmes, kuru indekss ir balstīts uz Spānijas krājbanku hipotekāro aizdevumu vidējo likmi (turpmāk tekstā – “Spānijas krājbanku *IRPH*”), tiek aizstātas ar līgumā paredzētu aizstājošu atsaucē likmi vai indeksu un ka gadījumā, ja līgumā nav paredzēta aizstājoša likme, aizstājoša likme ir “oficiālā procentu likme, kuras nosaukums ir “kredītiestāžu Spānijā piešķirto hipotekāro aizdevumu uz vairāk nekā trīs gadiem, kas paredzēti mājokļa iegādei brīvajā tirgū, vidējā likme”, kurai piemēro maržu, kas atbilst vidējam aritmētiskajam no starpības starp atcelto likmi un iepriekš minēto likmi, kas ir aprēķināta, pamatojoties uz pieejamajiem datiem par laika posmu no līguma noslēgšanas dienas līdz dienai, kad likme faktiski tika aizstāta”.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

19 2001. gada 19. jūlijā *M. Gómez del Moral Guasch* ar *Bankia* priekštecī, kas bija banka, noslēdza hipotekārā aizdevuma līgumu par 132 222,66 EUR, kura mērķis ir finansēt mājokļa iegādi.

20 Šī līguma 3. *bis* punktā “Mainīga procentu likme” ir ietverts noteikums, saskaņā ar kuru procentu likme, ko maksā patērētājs, mainās atkarībā no Spānijas krājbanku *IRPH* (turpmāk tekstā – “strīdīgais noteikums”). Šis strīdīgais noteikums ir formulēts šādi:

“Nolīgto procentu likmi nosaka vienreiz pusgadā no līguma parakstīšanas dienas, un pirmajā pusgadā piemēro trešajā finanšu noteikumā minēto likmi. Nākamajos pusgados piemērojamā likme ir krājbanku piešķirto hipotekāro aizdevumu ar vairāk nekā trīs gadu termiņu mājokļa iegādei par brīvi noteiktu cenu vidējā likme, kas ir spēkā pārskatīšanas brīdī un ko Spānijas banka oficiāli un periodiski publicē *Boletín Oficial del Estado* attiecībā uz mājokļa iegādei izsniegtajiem hipotekārajiem aizdevumiem ar mainīgu procentu likmi, kuru noapaļo uz augšu par procentpunkta ceturtdaļu un kurai pieskaita 0,25 procentpunktus.”

21 *M. Gómez del Moral Guasch* cēla prasību *Juzgado de Primera Instancia nº 38 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 38, Spānija), kurā lūdza atcelt šo noteikumu tā iespējami negodīgā rakstura dēļ.

- 22 Vispirms iesniedzējtiesa norāda, ka hipotekārā aizdevuma mainīgās procentu likmes indeksācija, kas tiek aprēķināta, pamatojoties uz Spānijas krājbanku *IRPH*, ir mazāk labvēlīga nekā tā, kura tiek aprēķināta, pamatojoties uz Eiropas starpbanku tirgus likmi (turpmāk tekstā – “*Euribor* indekss”), kas tiek izmantota 90 % no hipotekārajiem aizdevumiem Spānijā. Spānijas krājbanku *IRPH* izmantošana rada papildu izmaksas 18 000 līdz 21 000 EUR apmērā uz vienu aizņēmumu.
- 23 Vēl iesniedzējtiesa jautā, vai tas, ka Spānijas krājbanku *IRPH* ir reglamentēts indekss, izraisa to, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā paredzētais izņēmums ir jāpiemēro pat tad, ja šī indeksa piemērošana aizdevuma līguma pusēm izriet no kāda šī līguma noteikuma piemērošanas.
- 24 Turklāt iesniedzējtiesa vaicā, vai patērētājs ir jāinformē par atsauces indeksa aprēķina metodi, kā arī par tā izmaiņām pagātnē, lai varētu novērtēt konkrētā aizdevuma finanšu izmaksas. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka, lai nodrošinātu augstāku patērētāju aizsardzības līmeni nekā šajā direktīvā paredzētais, no Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta izrietošais izņēmums Spānijas tiesību sistēmā nav transponēts.
- 25 Turklāt iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai gadījumā, ja strīdīgais noteikums nav saderīgs ar Savienības tiesībām, Spānijas krājbanku *IRPH* aizstāšana ar *Euribor* indeksu vai tikai aizdevuma kapitāla atmaksa, nemaksājot procentus, atbilst Direktīvas 93/13 noteikumiem.
- 26 Šādos apstākļos *Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona* (Barselonas pirmās instances tiesa Nr. 38) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [Spānijas krājbanku *IRPH*] ir jānodrošina aizsardzība tiesā tādējādi, ka tai ir jāpārbauda tā saprotamība patērētājam, un tam nerada šķēršļus fakts, ka to reglamentē normatīvie vai administratīvie tiesību akti, ievērojot, ka šis gadījums nav paredzēts Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā, jo runa nav par obligātu tiesību normu, bet gan šādus mainīgus kapitāla lietošanas atlīdzības procentus pārdevējs vai piegādātājs līgumā iekļauj pēc izvēles?
- 2) a) Vai saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu, kas nav transponēts [Spānijas] tiesību sistēmā, Direktīvai 93/13, it īpaši tās 8. pantam, pretrunā ir tas, ka Spānijas tiesa atsauca uz tās 4. panta 2. punktu un to piemēro, ja valsts tiesību sistēmā šī tiesību norma nav transponēta pēc likumdevēja gribas, kurš ir vēlējies nodrošināt pilnīgu aizsardzības līmeni attiecībā uz visiem noteikumiem, kurus pārdevējs vai piegādātājs var iekļaut ar patērētājiem noslēgtajā līgumā, tostarp attiecībā uz noteikumiem saistībā ar galveno līguma priekšmetu, tostarp tad, ja tie ir formulēti skaidri un saprotami?
- 2) b) Jebkurā gadījumā – vai ir jāsniedz informācija vai reklāmas materiāli par šādiem faktiem un datiem vai kādu no tiem, lai nodrošinātu būtiska noteikuma, konkrēti, noteikuma attiecībā uz [Spānijas krājbanku] *IRPH*, saprotamību:
- i) jāpaskaidro, kā [tiek] noteikta atsauces likme, proti, ir jānorāda, ka šajā indeksā ir iekļautas komisijas maksas un citi izdevumi papildus nominālajai procentu likmei, ka tiek piemērots vienkāršs nesvērtais vidējais rādītājs, ka pārdevējam vai piegādātājam ir jāzina un jāinformē [patērētājs] par nepieciešamību piemērot negatīvu maržu un ka sniegtā informācija nav publiski pieejama atšķirībā no citas parastās informācijas [*Euribor* indekss];
- ii) jāpaskaidro, kā šis indekss mainījās agrāk un kā tas varētu mainīties turpmāk, sniedzot informāciju un publicējot grafikus, ar kuru palīdzību patērētājam skaidri un saprotami tiek paskaidrotas šīs īpašās likmes izmaiņas saistībā ar [*Euribor* indeksu], kas ir parastā likme aizdevumiem ar hipotekāro nodrošinājumu?
- 2) c) Ja Tiesa nospriestu, ka iesniedzējtiesai ir jāvērtē noteikumu negodīgums un jānosaka visas sekas saskaņā ar valsts tiesībām, Tiesai tiek jautāts, vai informācijas nesniegšana par visiem šiem elementiem nozīmē noteikuma saprotamības nenodrošināšanu, jo vidusmēra patērētājam tie nav skaidri (Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts), un vai informācijas nesniegšana ietver

pārdevēja vai piegādātāja negodīgu attieksmi [pret patērētāju] tādējādi, ka gadījumā, ja patērētājs būtu ticis pienācīgi informēts par tiem, viņš nebūtu piekritis aizdevumam ar atsauci uz [Spānijas krājbanku] *IRPH*?

- 3) Ja [Spānijas krājbanku] *IRPH* atzitu par spēkā neesošu, kurš no diviem iespējamajiem seku veidiem būtu saderīgs ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu gadījumā, ja netiek panākta vienošanās vai ja ar šādu vienošanos patērētājam tiktu nodarīts lielāks kaitējums:
- i) līguma pārskatīšana, piemērojot parasto aizstājošo indeksu, [*Euribor* indeksu], ievērojot, ka ir noslēgts līgums, kas būtiski saistīts ar [kredit]iestādes, [kurai ir] pārdevēja vai piegādātāja [statuss], procentu ieņēmumiem;
 - ii) procentu turpmāka nepiemērošana, nosakot aizņēmējam vai kreditoram vienīgo prasību atmaksāt aizdoto kapitālu noteiktajā termiņā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 27 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu ieviestajā sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu procedūrā Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu tai izlemt tās izskatīšanā esošo lietu. Šajā nolūkā Tiesai vajadzības gadījumā ir jāpārformulē tai iesniegtie jautājumi (spriedums, 2018. gada 7. augusts, *Smith*, C-122/17, EU:C:2018:631, 34. punkts).
- 28 Šajā ziņā pirmais jautājums, protams, attiecas uz Spānijas krājbanku *IRPH*. Tomēr, lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi, šis jautājums ir jāsaprot tā, ka ar to šī tiesa jautā, vai Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgts starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgta hipotekārā aizdevuma līguma noteikums, kurā ir paredzēts, ka aizdevumam piemērojamā procentu likme ir balstīta uz vienu no oficiālajiem atsauces indeksiem, kas ir paredzēti valsts tiesiskajā regulējumā un ko kredītiestādes var piemērot hipotekārajiem aizdevumiem.
- 29 Saskaņā ar šo tiesību normu Direktīvas 93/13 noteikumi neattiecas uz līguma noteikumiem, kas atspoguļo obligātas tiesību aktu normas.
- 30 Tādējādi minētais noteikums paredz šo noteikumu izslēgšanu no Direktīvas 93/13 piemērošanas jomas, un šī izslēgšana ir interpretējama šauri (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. septembris, *Andrić* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 27. un 31. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 31 Šī izslēgšana paredz divu nosacījumu izpildi: pirmkārt, līguma noteikumam ir jāatspoguļo tiesību norma un, otrkārt, šai tiesību normai ir jābūt obligātai (spriedumi, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 78. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andrić* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 28. punkts).
- 32 Lai noskaidrotu, vai šie nosacījumi ir izpildīti, Tiesa atzina, ka valsts tiesai ir jāpārbauda, vai attiecīgais līguma noteikums atspoguļo valsts tiesību normas, kas obligāti ir piemērojamas attiecībās starp līgumslēdzējām pusēm neatkarīgi no to izvēles, vai arī tiesību normas, kurām ir papildinošs raksturs un kuras līdz ar to ir piemērojamas automātiski, proti, ja šajā ziņā nav atšķirīgas vienošanās starp pusēm (spriedumi, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 26. punkts; 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 79. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andrić* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 29. un 30. punkts).

- 33 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas sniegtā tā valsts tiesiskā regulējuma, kas ir piemērojams pamatlietā, apraksta izriet, ka šajā tiesiskajā regulējumā nebija ietverts pienākums hipotekārā aizdevuma līgumos ietvertos noteikumos par aizdevuma lietošanas maksu paredzēt, ka tiek piemērots viens no sešiem oficiālajiem indeksiem, kuri ir paredzēti 1990. gada 7. septembra *circular 8/1990 del Banco de España, a entidades de crédito, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela* (Spānijas Bankas apkārtraksts 8/1990 kredītiestādēm par darījumu pārskatāmību un klientu aizsardzību) (1990. gada 20. septembra *BOE* Nr. 226, 27498. lpp.), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “apkārtraksts 8/1990”).
- 34 Šajā ziņā, kā būtībā ģenerāladvokāts to ir norādījis secinājumā 78.–83. punktā, neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, ir skaidrs, ka 1994. gada 5. maija rīkojumā attiecībā uz aizdevumiem ar mainīgu procentu likmi nebija noteikts pienākums izmantot oficiālu atsauces indeksu, tostarp Spānijas krājbanku *IRPH*, bet tikai bija paredzēti nosacījumi, kādiem ir jāatbilst “atsauces indeksiem vai likmēm”, lai kredītiestādes tos varētu izmantot.
- 35 Tādējādi, neskarot iespējamu iesniedzējtiesas veicamu pārbaudi, *Bankia*, kā tas izriet no 1994. gada 5. maija rīkojuma II pielikuma 3. *bis* punkta 1. apakšpunkta d) punkta, bija iespēja mainīgu procentu likmi noteikt “jebkādā citā veidā, ar nosacījumu, ka tā ir skaidra, konkrēta un saprotama aizdevuma ņēmējam un atbilst tiesību aktu prasībām”.
- 36 Līdz ar to strīdīgajā noteikumā izdarītā atsauce uz Spānijas krājbanku *IRPH* nolūkā aprēķināt procentus, kas ir jāmaksā pamatlietā aplūkotā līguma ietvaros, neizriet no obligātas tiesību normas šī sprieduma 31. un 32. punktā minētās judikatūras izpratnē. Neskarot iesniedzējtiesas pārbaudi, šis noteikums tādējādi ietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā.
- 37 No tā izriet, ka uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpst patērētāja un pārdevēja vai piegādātāja noslēgta hipotekārā aizdevuma līguma noteikums, kurā ir paredzēts, ka aizdevumam piemērojamā procentu likme ir balstīta uz vienu no oficiālajiem atsauces indeksiem, kas ir paredzēti valsts tiesiskajā regulējumā un ko kredītiestādes var piemērot hipotekārajiem aizdevumiem, ja šajā tiesiskajā regulējumā nav paredzēta ne šī indeksa obligāta piemērošana neatkarīgi no līgumslēdzēju pušu izvēles, ne tā papildu piemērošana gadījumā, ja nav atšķirīgas vienošanās starp šīm pašām pusēm.

Par otrā jautājuma a) daļu

- 38 Ar otrā jautājuma a) daļu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīva 93/13, it īpaši tās 8. pants, ir interpretējama tādējādi, ka tā liedz dalībvalsts tiesai iespēju piemērot šīs direktīvas 4. panta 2. punktu, lai nepārbaudītu tāda līguma noteikuma iespējamo negodīgumu, kas ir formulēts vienkāršā un skaidri saprotamā valodā un attiecas uz līguma galveno priekšmetu, ja šī pēdējā minētā tiesību norma nav transponēta šīs dalībvalsts tiesību sistēmā.
- 39 Tomēr no lēmumā lūgt prejudiciālu nolēmumu ietvertajiem paskaidrojumiem attiecībā uz otro jautājumu izriet, ka tā pirmajā daļā iesniedzējtiesa konkrētāk jautā, vai valsts tiesām ir iespēja, pat ja Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts nav transponēts valsts tiesību sistēmā, pārbaudīt, vai tāds noteikums kā strīdīgais noteikums atbilst šajā direktīvā paredzētajai pārskatāmības prasībai.
- 40 Šajā gadījumā vispirms ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesa ir uzdevusi otrā jautājuma a) daļu, ņemot vērā pieņēmumu, ka Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts Spānijas tiesību sistēmā nav transponēts.
- 41 Savukārt *Bankia* un Spānijas valdība apgalvo, ka *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) 2012. gada 18. jūnija spriedumā 406/2012 (ES:TS:2012:5966) un 2013. gada 9. maija spriedumā 241/2013 (ES:TS:2013:1916) esot norādījusi, ka Spānijas likumdevējs Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu valsts tiesībās esot transponējis ar 1998. gada 13. aprīļa *Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la*

contratación (Likums 7/1998 par līgumu vispārējiem noteikumiem) (1998. gada 14. aprīļa BOE Nr. 89, 12304. lpp.). No šiem spriedumiem izrietot, pirmkārt, ka formulējums “taisnīgs līdzsvars starp pusēm”, kas bija ietverts Spānijas tiesību aktos pirms Direktīvas 93/13 pieņemšanas, tika aizstāts ar formulējumu “ievērojama nelīdzsvarotība tiesībās un pienākumos”, lai ierobežotu kontroli, kuru var veikt saistībā ar līguma noteikuma iespējamo negodīgumu, otrkārt, ka pakalpojumu cena un līdzsvars vārda tiešā nozīmē nevar būt kontroles priekšmets un, treškārt, ka, lai gan būtiskie līguma elementi ir izslēgti no kontroles pēc būtības, tie tomēr var būt tādas kontroles priekšmets, kas attiecas uz iekļaušanas un pārskatāmības kritērijiem.

- 42 Tomēr, ņemot vērā šī sprieduma 39. punktā izdarīto precizējumu attiecībā uz otrā jautājuma a) daļas tvērumu, nav jālemj par Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta faktisku transpozīciju Spānijas tiesību sistēmā.
- 43 Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju atrodas nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas par darījuma noslēgšanu, gan attiecībā uz informētības līmeni, kas nozīmē, ka patērētājs piekrīt pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu (skat. it īpaši spriedumus, 2010. gada 3. jūnijs, *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 27. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 49. punkts).
- 44 Ņemot vērā šādu nelabvēlīgāku situāciju, Direktīvā 93/13 dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt mehānismu, kas nodrošinātu, ka var tikt pārbaudīti visi līguma noteikumi, par kuriem nav notikusi atsevišķa apspriešanās, lai novērtētu to iespējamo negodīgumu. Šajā ziņā valsts tiesai, ņemot vērā Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā un 5. pantā noteiktos kritērijus, ir jānoskaidro, vai, ņemot vērā šīs lietas atbilstošos apstākļus, šāds noteikums atbilst šajā direktīvā noteiktajām labticības, līdzsvara un pārskatāmības prasībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 42.–48. punkts; 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 40. punkts, un 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 50. punkts).
- 45 Tomēr Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā, lasot to kopā ar tās 8. pantu, dalībvalstīm ir atļauts tiesību aktos, ar kuriem tiek transponēta šī direktīva, paredzēt, ka “negodīguma novērtējums” neattiecas uz šajā tiesību normā minētajiem noteikumiem, ciktāl šie noteikumi ir formulēti vienkāršā, skaidri saprotamā valodā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 3. jūnijs, *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 32. punkts, un 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 41. punkts).
- 46 Tiesa turklāt uzsvēra, ka šī pati prasība par vienkāršu un skaidri saprotamu formulējumu ir ietverta Direktīvas 93/13 5. pantā, kurā ir paredzēts, ka līguma noteikumiem “vienmēr” ir jāatbilst šai prasībai (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 67. un 68. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andriiciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 43. punkts). No tā izriet, ka pēdējā minētā katrā ziņā ir piemērojama, tostarp, ja noteikums ietilpst minētās direktīvas 4. panta 2. punkta piemērošanas jomā un pat ja attiecīgā dalībvalsts nav transponējusi šo tiesību normu. Šo prasību nevar sašaurināti attiecināt tikai uz līguma noteikuma saprotamību no formālā un gramatiskā viedokļa (spriedums, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 71. punkts).
- 47 Tādējādi uz otrā jautājuma a) daļu ir jāatbild, ka Direktīva 93/13, it īpaši tās 4. panta 2. punkts un 8. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesai ir pienākums pārbaudīt līguma noteikuma, kas attiecas uz līguma galveno priekšmetu, vienkāršo un skaidri formulēto raksturu, neatkarīgi no šīs direktīvas 4. panta 2. punkta transpozīcijas šīs dalībvalsts tiesību sistēmā.

Par otrā jautājuma b) un c) daļu

- 48 Ar otrā jautājuma b) un c) daļu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīva 93/13, it īpaši tās 4. panta 2. punkts un 5. pants, ir interpretējama tādējādi, ka, lai izpildītu prasību par tāda hipotekāra aizdevuma līguma noteikuma pārskatāmību, kurā ir noteikta mainīga procentu likme, kuras aprēķina metode no vidusmēra patērētāja viedokļa tiek uzskatīta par sarežģītu, pārdevējam vai piegādātājam ir patērētājam jāsniedz informācija par indeksa aprēķināšanas metodi, uz kuru pamatojoties tiek aprēķināta minētā procentu likme, kā arī par šī indeksa izmaiņām pagātnē un veidu, kādā tas varētu mainīties nākotnē.
- 49 Šajā ziņā, kā ģenerālvokāts to ir norādījis secinājumā 106.–109. punktā, saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, kas attiecas uz prasību par pārskatāmību, informācija, kura ir sniegta pirms līguma noslēgšanas, par līguma nosacījumiem un minētās noslēgšanas sekām patērētājam ir ļoti būtiska. Proti, pamatojoties tostarp uz šo informāciju, pēdējais minētais izlemj, vai viņš vēlas uzņemties līgumiskas saistības ar pārdevēju vai piegādātāju, piekrirot nosacījumiem, ko tas ir iepriekš formulējis (spriedumi, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 44. punkts; 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 70. punkts; 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 50. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andriciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 48. punkts).
- 50 No tā izriet, kā tas jau ir norādīts šī sprieduma 46. punktā, ka prasība par līguma noteikumu pārskatāmību, kāda tā izriet no Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta un 5. panta, nevar tikt sašaurināta, attiecinot to tikai uz noteikumu saprotamību no formālā un gramatiskā viedokļa. Tā kā ar minēto direktīvu ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju atrodas nelabvēlīgākā situācijā attiecībā uz informētības līmeni, šī prasība par līguma noteikumu formulējumu vienkāršā, skaidri saprotamā valodā un tādējādi arī šajā pašā direktīvā izvirzītā pārskatāmības prasība ir jāsaprot plaši (spriedumi, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 71. un 72. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andriciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 44. punkts).
- 51 Runājot par noteikumu, kas hipotekārā aizdevuma līguma ietvaros paredz atlīdzību par šo aizdevumu procentu veidā, kuri tiek aprēķināti, pamatojoties uz mainīgu likmi, šī prasība ir jāsaprot tā, ka tā paredz ne tikai, ka attiecīgais noteikums patērētājam ir saprotams no formālā un gramatiskā viedokļa, bet arī ka vidusmēra patērētājs, kas ir samērā informēts, uzmanīgs un apdomīgs, ir spējīgs saprast šīs likmes aprēķina metodes konkrēto darbību un tādējādi, pamatojoties uz precīziem un saprotamiem kritērijiem, novērtēt iespējami būtisko šāda noteikuma ekonomisko ietekmi uz tā finanšu saistībām (šajā nozīmē un pēc analogijas skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 75. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andriciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 51. punkts).
- 52 Tā kā Tiesas kompetencē ir interpretēt tikai Savienības tiesību normas, šajā gadījumā – Direktīvu 93/13 (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 48. punkts un tajā minētā judikatūra), tikai iesniedzējtiesa var veikt pārbaudes, kuras šajā ziņā ir vajadzīgas, ņemot vērā visus atbilstīgos faktiskos apstākļus, tostarp reklāmu un informāciju, ko aizdevējs ir sniedzis, apspriežot aizdevuma līgumu (spriedumi, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 74. punkts; 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 75. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andriciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 46. punkts). Konkrētāk, valsts tiesai, ņemot vērā visus apstākļus, kas veido līguma noslēgšanas kontekstu, ir jāpārbauda, vai attiecīgajā lietā patērētājam ir paziņoti visi elementi, kuri var ietekmēt viņa saistību apjomu un kuri viņam ļauj novērtēt it īpaši viņa aizņēmuma kopējās izmaksas. Noteicošā nozīme šajā vērtējumā ir, pirmkārt, tam, vai līguma noteikumi ir formulēti vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, lai tie vidusmēra patērētājam, kas ir raksturots šī sprieduma 51. punktā, ļautu šādas izmaksas novērtēt, un, otrkārt,

apstāklim, ka kredītligumā nav minēta informācija, kura, ņemot vērā preču vai pakalpojumu, kas ir šī liguma priekšmets, raksturu, tiek uzskatīta par būtisku (spriedums, 2017. gada 20. septembris, *Andriciuc* u.c., C-186/16, EU:C:2017:703, 47. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 53 Runājot par tādu noteikumu kā šī sprieduma 51. punktā minētais, kurā ir ietverta atsauce uz mainīgu likmi, kuras precīzu vērtību attiecībā uz visu šī liguma darbības laiku kredītligumā nevar noteikt, ir jākonstatē, kā ģenerāladvokāts to ir norādījis secinājumā 122. un 123. punktā, ka šīs pārbaudes veikšanas nolūkā nozīme ir tam, ka galvenie elementi, kas attiecas uz Spānijas krājbanku *IRPH* aprēķinu, bija viegli pieejami ikvienam, kurš ir plānojis noslēgt hipotekārā aizdevuma līgumu, jo šie elementi bija ietverti apkārtrakstā 8/1990, kas publicēts *Boletín Oficial del Estado*. Šis apstāklis ļāva patērētājam, kas ir samērā uzmanīgs un apdomīgs, saprast, ka šis indekss tika aprēķināts, pamatojoties uz hipotekārā aizdevuma, kurš uz vairāk nekā trim gadiem izsniegts mājokļa iegādei, vidējo likmi, tādējādi ietverot šo iestāžu maržu un izdevumu vidējo rādītāju, un ka attiecīgajā hipotekārā aizdevuma līgumā minētais indekss bija noapaļots uz augšu par procentpunkta ceturtdaļu, kurai pieskaita maržu 0,25 % apmērā.
- 54 Lai novērtētu strīdīgā noteikuma pārskatāmo raksturu, nozīme ir arī tam, ka saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu, kas bija spēkā pamatlietā aplūkotā liguma noslēgšanas dienā, kredītiestādēm bija pienākums patērētājus par Spānijas kredītbanku *IRPH* izmaiņām divu kalendāro gadu laikā informēt pirms aizdevuma līgumu noslēgšanas, kā arī par pēdējo pieejamo vērtību. Šāda informācija var arī sniegt patērētājam objektīvu norādi par ekonomiskajām sekām, kas izriet no šāda indeksa piemērošanas, un veido lietderīgu elementu salīdzinājumam starp mainīgas procentu likmes, kura ir balstīta uz Spānijas kredītbanku *IRPH*, aprēķinu un citām procentu likmes aprēķināšanas formulām.
- 55 Tādējādi iesniedzējtiesai būs jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkotā liguma noslēgšanas ietvaros *Bankia* faktiski ievēroja visus valsts tiesiskajā regulējumā paredzētos pienākumus saistībā ar informācijas sniegšanu.
- 56 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otrā jautājuma b) un c) daļu ir jāatbild, ka Direktīva 93/13, it īpaši tās 4. panta 2. punkts un 5. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai izpildītu prasību par tāda liguma noteikuma pārskatāmību, kurā hipotekārā aizdevuma līguma ietvaros ir noteikta mainīga procentu likme, šim noteikumam ir jābūt ne vien saprotamam no formālā un gramatiskā viedokļa, bet tam arī ir jāļauj vidusmēra patērētājam, kas ir samērā informēts, uzmanīgs un apdomīgs, saprast šīs likmes aprēķina metodes konkrēto darbību un tādējādi, pamatojoties uz precīziem un saprotamiem kritērijiem, novērtēt iespējami būtisko šāda noteikuma ekonomisko ietekmi uz tā finanšu saistībām. Elementi, kam ir īpaša nozīme vērtējumā, kurš valsts tiesai ir jāveic šajā ziņā, ir, pirmkārt, apstāklis, ka galvenie elementi, kas attiecas uz šīs likmes aprēķinu, ir viegli pieejami ikvienam, kurš vēlas noslēgt hipotekārā aizdevuma līgumu, minētās likmes aprēķina metodes publikācijas dēļ, kā arī, otrkārt, informācijas sniegšana par tā indeksa izmaiņām pagātnē, uz kuru pamatojoties tiek aprēķināta šī pati likme.

Par trešo jautājumu

- 57 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir interpretējami tādējādi, ka tie nepieļauj, ka negodīga liguma noteikuma, kurā ir noteikts atsauces indekss aizdevuma mainīgo procentu aprēķināšanai, spēkā neesamības gadījumā, ja nav pretējas pušu vienošanās, valsts tiesa šo indeksu aizstāj ar likumā noteikto indeksu vai uzliek aizdevuma ņēmējam pienākumu atmaksāt aizdevuma kapitālu minētajā līgumā noteiktajos termiņos, nemaksājot procentus.
- 58 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu valsts tiesai ir jāatturas piemērot negodīgus noteikumus, lai tie neradītu saistošas sekas patērētājam, izņemot gadījumu, kad patērētājs pret to iebilst (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 4. jūnijs, *Pannon GSM*, C-243/08,

- EU:C:2009:350, 35. punkts; 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 65. punkts, un 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 52. punkts).
- 59 Saskaņā ar Tiesas judikatūru tad, ja valsts tiesa konstatē negodīga noteikuma spēkā neesamību līgumā, kas ir noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kura valsts tiesai ļauj papildināt šo līgumu, pārskatot šī noteikuma saturu (spriedumi, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 73. punkts; 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 77. punkts, kā arī 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 53. punkts).
- 60 Tādējādi, ja valsts tiesa varētu pārskatīt šādā līgumā ietvertu negodīgu noteikumu saturu, šāda iespēja varētu apdraudēt Direktīvas 93/13 7. pantā paredzētā mērķa īstenošanu ilgtermiņā. Šī iespēja varētu mazināt preventīvo iedarbību, ko attiecībā uz pārdevējiem vai piegādātājiem rada vienkārša un tieša šādu negodīgu noteikumu nepiemērošana patērētājam, jo viņiem saglabātos vilinājums izmantot šādus noteikumus, apzinoties, ka, pat ja tie tiktu atzīti par spēkā neesošiem, līgumu vajadzības gadījumā tomēr varētu koriģēt valsts tiesa, tādējādi garantējot minēto pārdevēju vai piegādātāju interešu ievērošanu (spriedumi, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 69. punkts; 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 79. punkts, un 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 54. punkts).
- 61 Tomēr Tiesa jau ir atzinusi, ka situācijā, kad starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgts līgums nevar turpināt pastāvēt pēc negodīga noteikuma atcelšanas, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts pieļauj, ka valsts tiesa atbilstoši līgumu tiesību principiem atceļ negodīgu noteikumu, aizstājot to ar papildinošu valsts tiesību normu tādās situācijās, kurās negodīga noteikuma atzīšana par spēkā neesošu uzliktu tiesai pienākumu atcelt līgumu kopumā, tādējādi patērētājam radot īpaši nelabvēlīgas sekas, līdz ar to pēdējais minētais tiktu sodīts (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 80.–84. punkts; 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 56. un 64. punkts, kā arī 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 48. punkts).
- 62 Šajā ziņā Tiesa ir atzinusi, ka šāda aizstāšana ir pilnībā attaisnota, ņemot vērā Direktīvas 93/13 mērķi. Tā atbilst Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta mērķim, jo šīs tiesību normas mērķis ir formālo līdzsvaru, kuru līgums nodibina starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstāt ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību, nevis atcelt visus līgumus, kuros ir ietverti negodīgi noteikumi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 81. un 82. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra, un 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 57. punkts).
- 63 Ja tādā situācijā kā šī sprieduma 61. punktā aprakstītā nebūtu atļauts negodīgu noteikumu aizstāt ar papildinošu valsts tiesību normu, tādējādi radot tiesai pienākumu pilnībā atcelt līgumu, patērētājam varētu rasties īpaši nelabvēlīgas sekas, kā rezultātā varētu tikt apdraudēta atturošā iedarbība, kāda izriet no līguma atcelšanas. Runājot par aizdevuma līgumu, šādas atcelšanas sekas principā ir tādas, ka tūlīt kļūst atmaksājama aizdevuma atlikusī daļa, kuras apmērs var pārsniegt patērētāja finansiālās iespējas, un tādējādi tiek sodīts patērētājs, nevis aizdevējs, kam līdz ar to nebūs motivācijas atturēties no šādu noteikumu iekļaušanas tā piedāvātajos līgumos (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler* un *Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 83. un 84. punkts, kā arī 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 58. punkts).

- 64 Tādēļ ir jāuzskata, ka situācijā, kad hipotekārā aizdevuma līgums, kas ir noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, nevar pastāvēt pēc tāda negodīga noteikuma atcelšanas, kurā ir izdarīta atsauce uz likumā noteiktu indeksu aizdevumam piemērojamās mainīgās procentu likmes aprēķināšanai, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tas nepieļauj, ka valsts tiesa, lai novērstu šī līguma spēkā neesamību, šo noteikumu aizstāj ar indeksu, kas kā papildinošs ir paredzēts valsts tiesībās, ja līguma atcelšana patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas (pēc analogijas skat. spriedumu, 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria* un *Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 59. punkts).
- 65 Šajā lietā strīdīgajā noteikumā ir paredzēts, ka mainīgā procentu likme tiek aprēķināta, pamatojoties uz Spānijas kredītbanku *IRPH*. Tomēr no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka šis likumiskais indekss, kas ir paredzēts apkārtrakstā 8/1990, saskaņā ar 2013. gada 27. septembra Likuma 14/2013 piecpadsmito papildu noteikumu tika aizstāts ar aizstājošu indeksu, kuru Spānijas valdība kvalificē kā “papildinošu”. Neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, šajā papildu noteikumā ir paredzēts šo aizstājošo indeksu piemērot tad, ja nav atšķirīgas līguma pušu vienošanās.
- 66 Šajā kontekstā gadījumā, ja iesniedzējtiesa konstatētu, pirmkārt, strīdīgā noteikuma negodīgo raksturu, otrkārt, ka pamatlietā aplūkotais hipotekārā aizdevuma līgums nevarētu turpināt pastāvēt bez šī noteikuma un, treškārt, ka šī līguma atcelšana prasītājam pamatlietā radītu īpaši nelabvēlīgas sekas, tā minēto noteikumu varētu aizstāt ar aizstājošu indeksu, kas ir paredzēts 2013. gada 27. septembra Likumā 14/2013, ciktāl to var uzskatīt par tādu, kas ir papildinošs no valsts tiesību viedokļa.
- 67 Tādējādi uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj, ka tāda līguma negodīga noteikuma spēkā neesamības gadījumā, kurā ir noteikts atsauces indekss aizdevuma mainīgo procentu aprēķināšanai, valsts tiesa šo indeksu aizstāj ar likumā noteikto indeksu, kas ir piemērojams tad, ja nav līguma pušu pretējas vienošanās, ja attiecīgais hipotekārā aizdevuma līgums nevarētu pastāvēt minētā negodīgā noteikuma atcelšanas gadījumā un ja šī līguma atcelšana kopumā patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas.

Par lūgumu ierobežot šī sprieduma iedarbību laikā

- 68 Tā kā trešais prejudiciālais jautājums ir formulēts tādā veidā, lai tas attiektos uz iespējamu “Spānijas krājbanku *IRPH* spēkā neesamību”, Spānijas valdība savos rakstveida un mutvārdu apsvērumos Tiesā lūdza ierobežot tās sprieduma iedarbību laikā. Jāprecizē, ka Spānijas valdības lūgums ir pamatots ar gadījumu, kurā tāda līguma noteikuma kā strīdīgais noteikums spēkā neesamības gadījumā aizdevuma līgums pastāvētu bez procentu samaksas.
- 69 Kā ir atgādināts šī sprieduma 52. punktā, Tiesas kompetencē ir interpretēt tikai Savienības tiesību normas, šajā gadījumā – Direktīvu 93/13.
- 70 No atbildes uz trešo prejudiciālo jautājumu izriet, ka tāda noteikuma kā strīdīgais noteikums spēkā neesamības gadījumā valsts tiesai ir tiesības šī sprieduma 67. punktā atgādinātajos apstākļos attiecīgajā noteikumā paredzēto indeksu aizstāt ar likumā paredzēto indeksu, ja nav pretējas līguma pušu vienošanās.
- 71 Šādos apstākļos šāda noteikuma iespējamās spēkā neesamības finanšu sekas bankām individuāli un banku sistēmai kopumā nevar tikt noteiktas, tikai pamatojoties uz Savienības tiesību interpretāciju, ko Tiesa ir sniegusi šajā lietā (pēc analogijas skat. spriedumu, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 60. un 61. punkts).
- 72 Līdz ar to šī sprieduma iedarbība laikā nav jāierobežo.

Par tiesāšanās izdevumiem

73 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpst patērētāja un pārdevēja vai piegādātāja noslēgta hipotekārā aizdevuma līguma noteikums, kurā ir paredzēts, ka aizdevumam piemērojamā procentu likme ir balstīta uz vienu no oficiālajiem atsaucē indeksiem, kas ir paredzēti valsts tiesiskajā regulējumā un ko kredītiestādes var piemērot hipotekārajiem aizdevumiem, ja šajā tiesiskajā regulējumā nav paredzēta ne šī indeksa obligāta piemērošana neatkarīgi no līgumslēdzēju pušu izvēles, ne tā papildu piemērošana gadījumā, ja nav atšķirīgas vienošanās starp šīm pašām pusēm.
- 2) Direktīva 93/13, it īpaši tās 4. panta 2. punkts un 8. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesai ir pienākums pārbaudīt līguma noteikuma, kas attiecas uz līguma galveno priekšmetu, vienkāršo un skaidri formulēto raksturu, neatkarīgi no šīs direktīvas 4. panta 2. punkta transpozīcijas šīs dalībvalsts tiesību sistēmā.
- 3) Direktīva 93/13, it īpaši tās 4. panta 2. punkts un 5. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai izpildītu prasību par tāda līguma noteikuma pārskatāmību, kurā hipotekārā aizdevuma līguma ietvaros ir noteikta mainīga procentu likme, šim noteikumam ir jābūt ne vien saprotamam no formālā un gramatiskā viedokļa, bet tam arī ir jāļauj vidusmēra patērētājam, kas ir samērā informēts, uzmanīgs un apdomīgs, saprast šīs likmes aprēķina metodes konkrēto darbību un tādējādi, pamatojoties uz precīziem un saprotamiem kritērijiem, novērtēt iespējami būtisko šāda noteikuma ekonomisko ietekmi uz tā finanšu saistībām. Elementi, kam ir īpaša nozīme vērtējumā, kurš valsts tiesai ir jāveic šajā ziņā, ir, pirmkārt, apstākļi, ka galvenie elementi, kas attiecas uz šīs likmes aprēķinu, ir viegli pieejami ikvienam, kurš vēlas noslēgt hipotekārā aizdevuma līgumu, minētās likmes aprēķina metodes publikācijas dēļ, kā arī, otrkārt, informācijas sniegšana par tā indeksa izmaiņām pagātnē, uz kuru pamatojoties tiek aprēķināta šī pati likme.
- 4) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj, ka tāda līguma negodīga noteikuma spēkā neesamības gadījumā, kurā ir noteikts atsaucē indekss aizdevuma mainīgo procentu aprēķināšanai, valsts tiesa šo indeksu aizstāj ar likumā noteikto indeksu, kas ir piemērojams tad, ja nav līguma pušu pretējas vienošanās, ja attiecīgais hipotekārā aizdevuma līgums nevarētu pastāvēt minētā negodīgā noteikuma atcelšanas gadījumā un ja šī līguma atcelšana kopumā patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas.

[Paraksti]